

WARUNKI ROZWOJU MAŁEJ I ŚREDNIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO I OBWODU KALININGRADZKIEGO

Streszczenie: Działalność przedsiębiorcza we współczesnych warunkach wymaga określonych uregulowań i tworzenia mechanizmów motywacyjnych dla efektywnego wzrostu małych i średnich przedsiębiorstw w dwóch sąsiadujących regionach: Obwodzie Kaliningradzkim i województwie warmińsko-mazurskim. Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości w województwie warmińsko-mazurskim jest ściśle związany ze specyfiką i właściwościami rozwoju całej polskiej gospodarki. W Obwodzie Kaliningradzkim istotnym zagadnieniem jest stworzenie warunków dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w ramach realizacji czteroetapowego szczególnie systemu gospodarczego (w l. 1991–2031).

Wspólną cechą charakteryzującą rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w obu sąsiadujących regionach jest udział tych firm w strukturze podmiotów gospodarczych. Zarówno w Obwodzie Kaliningradzkim jak i województwie warmińsko-mazurskim największy udział w strukturze mają przedsiębiorstwa handlowe i naprawcze (34,4% w Obwodzie Kaliningradzkim i 27,9% w województwie warmińsko-mazurskim), a niewielki w przemyśle (11,7% w Obwodzie Kaliningradzkim i 9,0% w województwie warmińsko-mazurskim) oraz w budownictwie (10,7% w Obwodzie i 10,4% w naszym województwie).

Słowa kluczowe: małe i średnie przedsiębiorstwa, Obwód Kaliningradzki, Województwo Warmińsko-Mazurskie – gospodarka, mechanizmy kreowania przedsiębiorstw, terytorialna struktura przedsiębiorstw.

Mała i średnia przedsiębiorczość tworzy podstawę dla wzrostu i rozwoju ekonomiki każdego regionu. Takie przedsiębiorstwa tworzą najwięcej miejsc pracy. Należy przy tym zwrócić uwagę na: elastyczność małego i średniego biznesu, łatwość w przystosowaniu do potrzeb i oczekiwań klientów, a także dostosowanie do stale zmieniających się warunków ekonomicznych. Te warunki w Polsce i Federacji Rosyjskiej są zdecydowanie różne. Jednak w sąsiadujących ze sobą regionach przygranicznych powstają wspólne interesy przedsiębiorców, które umacniają przekonanie o tym, że współpraca ekonomiczna dwóch państw będzie się rozwijać.

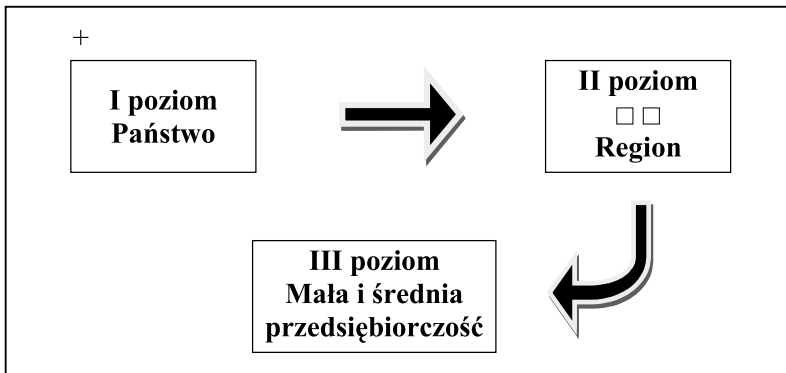
Działalność przedsiębiorcza we współczesnych zintegrowanych warunkach (standardy Unii Europejskiej oraz konkurencyjność europejskich przedsiębiorstw) wymaga określonych uregulowań i stworzenia mechanizmów motywacyjnych dla efektywnego wzrostu i rozwoju małej przedsiębiorczości w dwóch sąsiadujących regionach. W tym celu niezbędne jest wydzielenie trzech oczywistych przyczyn, warunkujących ten rozwój:

- po pierwsze, widoczne zainteresowanie polskich przedsiębiorców współpracą z regionem kaliningradzkim, będącym terytorium bogatym pod względem zasobów, techniki i energetyki;
- po drugie, kaliningradzcy przedsiębiorcy są zainteresowani współpracą z sąsiednim województwem, reprezentującym państwo - członka Unii Europejskiej;
- po trzecie, przedsiębiorców obu regionów łączą wspólne interesy rozwoju terenów podobnych ze względu na całe spektrum warunków przyrodniczo-klimatycznych i czynników ekonomicznych.

Jeżeli wyodrębniemy czynniki, mające wpływ na rozwój małej przedsiębiorczości w krajach Unii Europejskiej i Obwodu Kaliningradzkiego, to należy brać pod uwagę następujące różnice:

- w krajach UE rejestracja i legalizacja prawna, dzierżawa pomieszczeń, kształtowanie kapitału i poszukiwanie dostawców jest dokładnie określone przez prawo i ma dawno ukształtowane tradycje.
- w Obwodzie Kaliningradzkim jak i w całej Federacji Rosyjskiej występują w tym kierunku poważne problemy, które raczej hamują, niż sprzyjają efektywnemu rozwojowi przedsiębiorczości. Uważa się jednak, iż nie należy tych problemów dramatyzować, ponieważ cały czas trwa proces stanowienia i rozwoju podstaw prawnych i tworzenia mechanizmów motywujących pomysłne funkcjonowanie małej i średniej przedsiębiorczości w Rosji.

Rysunek 1. Kształtowanie się małej i średniej przedsiębiorczości

Należy pamiętać o tym, że mała przedsiębiorczość, z reguły kształtuje się na poziomie regionalnym, ponieważ zapotrzebowanie rynku na ten, czy inny produkt na każdym terenie jest różne, a zatem i warunki funkcjonowania przedsiębiorczości będą różne. Tak, więc właśnie mały i średni biznes kształtuje głównie ekonomikę regionu. Polityka państwa, w tym zakresie powinna opierać się nie tylko na ogólnopaństwowych, ale i regionalnych właściwościach rozwoju gospodarki (rys. 1).

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej w 2008 r.

Wskaźniki	Obwód Kaliningradzki	Województwo Warmińsko-Mazurskie
Ogółem w tym:	78 279	113 058
Przedsiębiorstwa państwowe	941	17
Spółki ogółem	38 612	12 309
Spółdzielnie	545	733
Fundusze	283	202
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2 415	3481
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (indywidualni przedsiębiorcy)	29 509	83 747
Na 10 tys. ludności: ogółem	835,1	792,5
w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	314,8	587,0

Źródło: Zbiór danych statystycznych „Obwód Kaliningradzki i Województwo Warmińsko-Mazurskie w liczbach” Olsztyn 2009.

Należy zauważyć, że rozwój małej i średniej przedsiębiorczości w województwie warmińsko-mazurskim jest ściśle związany ze specyfiką i właściwościami rozwoju całej gospodarki. Na strukturę podmiotów gospodarczych województwa składają się przedsiębiorstwa wyodrębnione zarówno pod względem form własności, jak i form organizacyjno-prawnych. Według tej struktury można porównać wielkość podmiotów gospodarczych w Obwodzie Kaliningradzkim i województwie warmińsko-mazurskim (tab. 1).

Jak wynika z tabeli ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, w tym także indywidualnych przedsiębiorców, jest znacznie wyższa w województwie warmińsko-mazurskim, niż w Obwodzie Kaliningradzkim. Wynika to z tego, że w Polsce przyjęte zostały przepisy prawne o funkcjonowaniu specjalnych stref ekonomicznych (SSE). Pod koniec 1998 r. było tych stref 17. Dwie z SSE, które nie zdołały przyciągnąć inwestorów zostały zlikwidowane w 2001 r. Dwie kolejne SSE („Tczew” i „Żarnowiec”) w 2001 połączyły się w SSE „Pomorską”.

Małe i średnie przedsiębiorstwa, które otrzymały pozwolenie na prowadzenie działalności w SSE przed 1 stycznia 2001 r, pod warunkiem przestrzegania pozostałych przepisów zostały zwolnione z płacenia podatku dochodowego. Natomiast przedsiębiorstwa, które otrzymały pozwolenie po 1 stycznia 2001 roku mogą korzy-

stać ze zwolnienia z podatku dochodowego w rozmiarze 50% do kosztów inwestycji dla dużych przedsiębiorstw oraz 65% dla małych i średnich przedsiębiorstw.

W 1997 r. w Polsce powstały wolne obszary celne (WOC) i składy celne. Przedsiębiorstwa, pracujące w WOC mogą prowadzić dowolną działalność gospodarczą lub świadczyć usługi, za wyjątkiem handlu detalicznego. Jednak ograniczenie to nie dotyczy WOC w portach lotniczych, morskich i rzecznych oraz w portach nadgranicznych. W czerwcu 2002 r. Polska miała osiem WOC: w Gdańsku, Mszczonowie, Szczecinie, Gliwicach, Małaszewiczach (gmina Terespol), Świnoujściu, Wrocławiu i na terenie warszawskiego międzynarodowego portu lotniczego „Okęcie”¹.

W Obwodzie Kaliningradzkim istotnym zagadnieniem jest stworzenie warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości. Tak jak i w Polsce warunki te związane są ze szczególnym systemem gospodarczym.

Naukownicy kaliningradzcy rozwój szczególnego systemu gospodarki dzielą na cztery etapy (dwa ostatnie planowane):

- **I etap** – od 1991 do 1996 r. SSE „Jantar”;
- **II etap** – od 1996 do 2006 r. – WOC z przewagą ulgi celnej;
- **III etap** – od 2006 do 2016 r. – połączenie systemów WOC z przewagą celnych i podatkowych ulg;
- **IV etap** – od 2016 do 2031 r. WOC z przewagą ulg podatkowych [1;2].

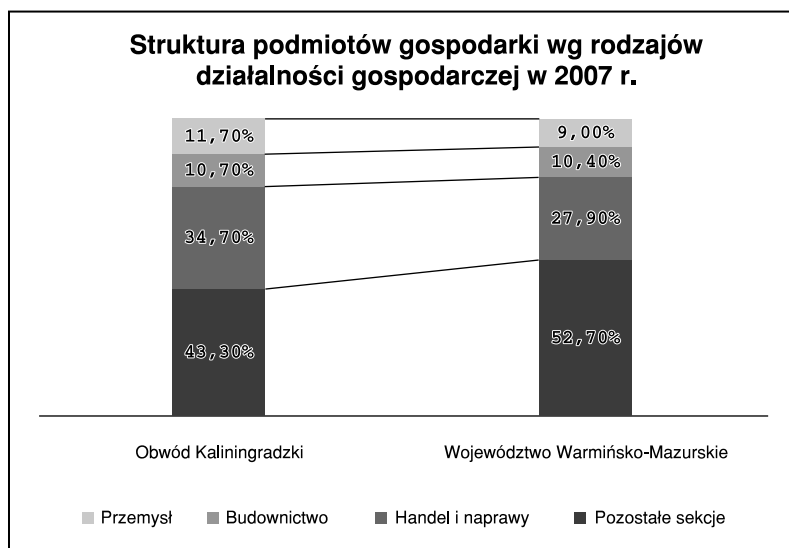
Należy zauważyć, że problem wprowadzenia ulgowego systemu gospodarowania w Obwodzie Kaliningradzkim pojawił się pod koniec lat 80. ubiegłego stulecia. W tym czasie została opracowana koncepcja strefy wspólnej przedsiębiorczości. Realizacja tego pomysłu miała miejsce w 1991 r., kiedy to Rada Ministrów RFSRR podjęła Uchwałę o wolnej strefie ekonomicznej w Obwodzie Kaliningradzkim (WSE „Jantar”) – Zarządzenie z 25 września 1991 r. Nr 497. Na temat WSE „Jantar” w Rosji i Obwodzie Kaliningradzkim opublikowano ogromną ilość literatury, jednak oceny jej funkcjonowania są niejednorodne. Nie wdając się w szczegóły należy zauważyć, że funkcjonowanie WSE „Jantar” umożliwiło nabycie określonych doświadczeń w funkcjonowaniu małych i średnich przedsiębiorstw w warunkach strefy.

Dla małych i średnich przedsiębiorstw za początek drugiego etapu rozwoju specjalnego systemu gospodarczego w Obwodzie Kaliningradzkim można przyjąć dzień podpisania przez Prezydenta Federacji Rosyjskiej ustawy federalnej Nr 13-FZ z dnia 22 stycznia 1996 r. „O specjalnej strefie ekonomicznej w Obwodzie Kaliningradzkim”. Należy przy tym wyjaśnić, że w tym etapie małe i średnie przedsiębiorstwa miały możliwość korzystania z określonych ulg, które były przewidziane przez system funkcjonowania WSE. Gwoli sprawiedliwości należy dodać, że ustawa federalna „O specjalnej strefie ekonomicznej w Obwodzie Kaliningradzkim” nie spełniła wszystkich oczekiwań przedsiębiorców.

¹ *Przedsiębiorczość regionu*, [red.] W.S. Bilmah, Wyd. RGU im. I. Kanta, Kaliningrad 2008, s. 368.

Interesującym i atrakcyjnym wydawał się trzeci okres specjalnej gospodarki w Obwodzie Kaliningradzkim. Czas jego trwania to okres od 2006 do 2016 r. W 2016 r. zacznie się czwarty etap rozwoju specjalnego systemu gospodarki w Obwodzie Kaliningradzkim, kiedy będą obowiązywały jedynie postanowienia ostatniej Ustawy o WSE. Zakończenie tego okresu zaplanowano na 2031 r. Niestety, brak jest dokładnych ocen tych okresów. Jedyne, znane ustalenia w nowej Ustawie o WSE to udział poważnych inwestorów z kapitałem nie mniejszym niż 150 milionów rubli².

Rysunek 2.

Źródło: Zbiór danych statystycznych „Obwód Kaliningradzki i Województwo Warmińsko-Mazurskie w liczbach”, Olsztyn 2009.

Interesująco przedstawia się porównanie struktur podmiotów gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego i Obwodu Kaliningradzkiego (w tym małych i średnich przedsiębiorstw) – rys. 2.

Jak wynika z rysunku udział małej i średniej przedsiębiorczości w dwóch regionach jest niewielki w przemyśle (11,7% w Obwodzie Kaliningradzkim i 9,0% w województwie warmińsko-mazurskim) i budownictwie (10,7% w Obwodzie Kaliningradzkim i 10,4% w województwie warmińsko-mazurskim). Największy udział w strukturze mają przedsiębiorstwa handlowe i naprawcze – 34,4% w Obwodzie Kaliningradzkim i 27,9% w województwie warmińsko-mazurskim.

Największy udział przedsiębiorstw handlowych i naprawczych w Obwodzie Kaliningradzkim, wynika z tego, że są one najmniej kapitałochłonne i przynoszą

²Tamże.

największy dochód. Świadczy to również o tym, że operacje handlowe są podstawowym rodzajem działalności tych przedsiębiorstw. Przedstawiona struktura małych i średnich przedsiębiorstw świadczy również i o tym, że są one najbardziej rozpowszechnione w tych sektorach, gdzie możliwości produkcyjne na większą skalę są ograniczone (tab. 2).

Tabela 2. Wpływy ze sprzedaży towarów, produkcji i usług wg sektorów gospodarki w latach 1998–2007 (%)

Sektor ekonomiki	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Przemysł	14,3	14,8	11,0	17,1	17,6	13,8	21,0	15,7	18,7	18,9
Rolnictwo	0,3	0,4	0,3	0,7	0,8	0,5	0,9	0,5	0,9	0,9
Budownictwo	6,4	2,3	7,7	8,7	6,2	10,2	7,1	5,2	7,9	8,1
Transport	2,6	0,5	2,9	3,2	3,1	2,0	12,6	4,2	1,2	1,3
Łączność	0,5	7,1	0,4	1,0	0,9	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7
Handel i żywienie zbiorowe	2,1	3,2	9,0	63,4	68,0	70,2	53,6	66,2	63,0	64,1
Inne rodzaje działalności	73,8	71,7	68,7	5,9	3,4	4,6	4,0	7,4	7,6	6,0

Źródło: Ekonomiczna aktywność małej przedsiębiorczości, Wyd. RGU im. I. Kanta, 2008, s. 81.

Obwód Kaliningradzki posiada jeszcze jedną specyficzną cechę rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, związaną z miejską koncentracją biznesu.

W centrum Obwodu skupiono najwięcej małych i średnich przedsiębiorstw (ponad 50%), co świadczy o terytorialnej dysproporcji w rozwoju przedsiębiorczości w regionie. Poza tym istnieją istotne zmiany w dynamice wpływów ze sprzedaży towarów i produkcji wg sektorów gospodarki w poszczególnych latach. Istotnie zwiększyły się wpływy ze sprzedaży towarów i produkcji w przemyśle i budownictwie, w handlu i żywieniu zbiorowym, a zmalały w przedsiębiorstwach transportowych z 2,6 do 1,3%³.

W rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości bardzo ważną rolę odgrywa klimat dla inwestycji. Dokładne porównanie warunków dla przyciągnięcia obcego kapitału w dwóch regionach jest bardzo trudne, ze względu na różnorodność regulacji prawnych, a także preferencje i warunki funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw, jak i sam klimat dla inwestowania. Jednakże zarówno dla naukowców

³ Aktywność ekonomiczna małej przedsiębiorczości, [red.] W.S. Bilczak, Wyd. RGU im. I. Kanta, Kaliningrad 2008, s. 81.

i praktyków gospodarczych istotne jest porównanie danych dotyczących podziału kapitału zagranicznego w sąsiednich regionach (tab.3).

Tabela 3. Podział kapitału zagranicznego wg kraju pochodzenia w Obwodzie Kaliningradzkim i województwie warmińsko-mazurskim w 2007 r.

Obwód Kaliningradzki ¹		Województwo Warmińsko-Mazurskie ²	
Kraj	W tys.\$ USA	Kraj	W mln. zł
Wyspy Dziewicze	24 300,0	Francja	1 083,2
Niemcy	3 986,3	Niemcy	92,8
Dania	41 333,0	USA	50,2
Cypr	79 258,9	Belgia	15,0
Litwa	32 776,3	Wielka Brytania	2,7
Polska	72 178,6	Dania	6,0
Portugalia	7 500,0	Włochy	23,2
USA	6 760,7	Szwajcaria	37,8
Szwajcaria	17 921,0	Austria	11,2

¹ Źródło: Zbiór danych statystycznych „Działalność inwestycyjna w Obwodzie Kaliningradzkim”. Terytorialny organ federalnej służby statystyki państwowej w Obwodzie Kaliningradzkim, 2008.

² Źródło: Zbiór danych statystycznych „Obwód Kaliningradzki i Województwo Warmińsko-Mazurskie w liczbach”, Olsztyn 2009.

Istotne zmiany zauważono w dynamice zasilania inwestycji w podstawowy kapitał w małych przedsiębiorstwach obwodu kaliningradzkiego. Wiadomo jest, że warunkiem pomyślnego funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstw małej przedsiębiorczości są inwestycje. Jako źródło finansowania inwestycji przedsiębiorstw mogą występować środki własne lub obce (kredytowe)⁴.

W ciągu ostatnich 10 lat inwestycje te wzrosły ze 104 mln do 1 916,8 mln rubli. Ten istotny wzrost świadczy o tym, że aktywność małych przedsiębiorstw wzrasta z każdym rokiem. Dynamikę finansowania inwestycji podstawowym kapitałem małych przedsiębiorstw w Obwodzie Kaliningradzkim przedstawiono w tabeli 4.

⁴ Tamże.

Tabela 4. Finansowanie inwestycji podstawowym kapitałem małych przedsiębiorstw w Obwodzie Kaliningradzkim w latach 1998–2007 (mln rubli)

Rok	Północno-Zachodni Okręg Federalny	Obwód Kaliningradzki
1998	1 358,9	104,3
1999	2 434,9	72,2
2000	3 855,0	192,8
2001	4 986,6	944,8
2002	3 993,0	105,6
2003	6 423,2	669,0
2004	10 988,2	1 909,6
2005	12 256,6	2 878,7
2006	13 500,4	3 489,5
2007	8 514,3	1 916,8

Źródło: Ekonomiczna aktywność małej przedsiębiorczości, Wyd. RGU im. I. Kanta, 2008, s. 83.

Należy szczególnie podkreślić, że małe i średnie przedsiębiorstwa odgrywają ogromną rolę w kształtowaniu produktu regionalnego brutto (PRB). Przy czym należy wyjaśnić, że pojęcia PRB w Rosji i w Polsce nieco się różnią.

W Rosji wskaźnik produktu regionalnego brutto jest ekonomicznie bardzo bliski wskaźnikowi produktu krajowego brutto (PKB). Jednakże między wskaźnikami krajowego produktu brutto (na poziomie federalnym) i regionalnego produktu brutto (na poziomie regionalnym) jest istotna różnica. Suma produktów regionalnych brutto w Rosji nie pokrywa się z PKB, ponieważ nie zawiera wartości dodanej na pozarynkowe zbiorowe usługi (obrona, zarządzanie państwem itp.), świadczone przez instytucje państwowe społeczeństwu, jako całości.

Począwszy od rezultatów za 2004 rok dane o produkcie regionalnym brutto (PRB) publikowane są w cenach podstawowych, natomiast wcześniej publikacje danych o PRB dokonywane były w cenach rynkowych⁵.

Tabela 5. Produkt regionalny brutto i produkt krajowy brutto¹

	Obwód Kaliningradzki PRB	Województwo Warmińsko-Mazurskie (PKB województwa)
w mln. ¹ 2005	81 837,6	28 153,0
w mln. 2006	99 889,8	29 977,0

⁵ Wikipedia, <http://ru.wikipedia.org>.

2005 r. = 100	122,0	106,5
na 1 mieszk. ¹ 2005	81 837,5	19 709,0
na 1 mieszk. 2006	106 422,0	21 005,0
2005 r. =100	122,6	106,6

¹ Obwód Kaliningradzki – ruble, Województwo Warmińsko-Mazurskie – złoty.

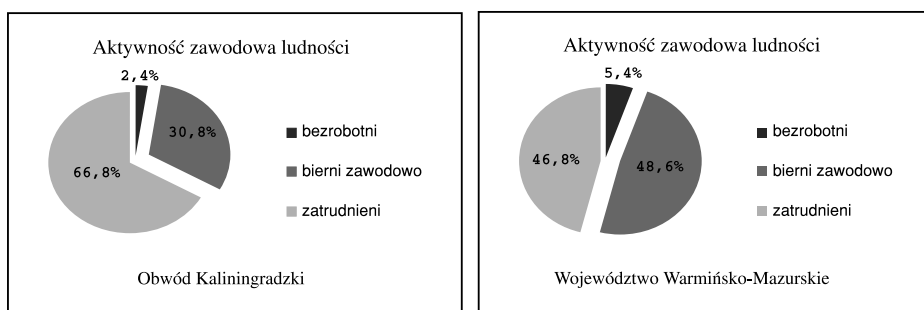
Źródło: Zbiór danych statystycznych „Obwód Kaliningradzki i Województwo Warmińsko-Mazurskie w liczbach”, Olsztyn 2009.

W Polsce pojęcia PRB i PKB są praktycznie jednakowe. Różnica polega jedynie na tym, że PRB nazywa się produktem krajowym brutto województwa (tab. 5).

Ponadto, należy wyjaśnić, że różnica między kursem rubla i złotego wynosi jak 1 do 10 (np. produkt regionalny brutto w Obwodzie Kaliningradzkim w 2005 roku wyniósł 81 miliardów 837 milionów rubli, a w województwie warmińsko-mazurskim 281 miliardów 530 milionów rubli). Oczywiście takie porównanie kursu walut nie jest zbyt dokładne i ma pewne odchylenia. Najważniejsze jest jednak to, że w kształtowaniu tych wskaźników małe i średnie przedsiębiorstwa zajmują najistotniejszą rolę. Chodzi o to, że w obu przygranicznych regionach dużych przedsiębiorstw, w obecnym czasie, jest bardzo mało (około 4-5%).

W kształtowaniu potencjału kadrowego małych i średnich przedsiębiorstw ogromną rolę odgrywają osoby aktywne zawodowo. Należy zauważyć, że w Obwodzie Kaliningradzkim zatrudnienie ludności aktywnej wynosi 66,8%, a w województwie warmińsko-mazurskim 46,0%. Tłumaczy się to tym, że bezrobotni w Obwodzie Kaliningradzkim stanowią 2,4%, a w województwie warmińsko-mazurskim 5,4% (rys. 3). Jest również istotna różnica w udziale biernych zawodowo. W Obwodzie Kaliningradzkim stanowią oni 30,8%, a w województwie warmińsko-mazurskim 48,6%. Jak widać różnica ta jest istotna.

Rysunek 3. Aktywność zawodowa ludności w 2008 r.

Jednym ze słabych punktów przedsiębiorczości w sąsiednich przygranicznych regionach jest ograniczenie wewnętrznego rynku zbytu. Prowadzi to do eksportu towarów przez ich terytorium do głównej części kraju co w konsekwencji podnosi

ceny na towary z powodu wydatków na transport. Wpływa to z kolei również na konkurencyjność produkcji regionalnych producentów.

Drugim słabym punktem w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw jest baza surowcowa. Zależność od zewnętrznych materiałowo-technicznych naturalnych źródeł i zasobów, a także uzależnienie od wzrostu cen na paliwo, nośniki energii i energię elektryczną, warunkuje specyfikę w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, w przygranicznych regionach.

Literatura

Aktywność ekonomiczna małej przedsiębiorczości, (red.) W.S. Bilczak, Wydawnictwo RGU im. I. Kanta, Kaliningrad 2008, s. 181.

Przedsiębiorczość regionu, (red.) W.S. Bilczak, Wydawnictwo RGU im. I. Kanta, Kaliningrad 2008, s. 368.

Raport w stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w l. 2008-2009, PARP, Warszawa 2010.

Wikipedia wolna encyklopedia, URL: <http://ru.wikipedia.org>.

Zbiór danych statystycznych „Obwód Kaliningradzki i Województwo Warmińsko-Mazurskie w liczbach”, Olsztyn 2009.

Conditions of Small and Middle-Sized Business Companies’ Development in the Voivodship of Warmia and Mazury and the Adjacent Kaliningrad District

Summary: At present entrepreneurial activities are desperately in need of specific regulations in order to supply motivating mechanisms conducive to a successful development of small and middle-sized business-establishments in the adjacent regions of the Voivodship of Warmia and Mazury and the Kaliningrad District. The expansion of small and middle-sized business companies in the Warmia-Mazurian voivodship is inseparably linked with the particular situation and the development of the Polish economy as a whole. In the Kaliningrad District, though, the central issue assuring the existence and expansion of the companies in question depends on the realization of the conditions implied by the specific four-stage economical development program 1991-2031.

A common characteristic of the development of small and middle-sized business companies in the neighboring regions is their contribution to the framework of economic subjects. In both regions the retail industry and repair services account for the lion’s share of the economic structure (34,4% in the Kaliningrad region versus 27,9% in the Warmińsko-Mazurian voivodship) followed by a rather modest industry sector (11,7% in the Kaliningrad.

District, 9,0% in the Warmińsko-Mazurian voivodship) and the building trades (10,7% in the neighboring district, 10,4% in our voivodship).

Key words: small and medium – sized enterprises, the administration district of Kaliningrad, the voivodship of Warmia and Mazury – economy, the mechanisms that influence the setting-up of moderate enterprises, regional restriction of enterprises.